

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. I. Causæ secundæ verè Physicè operantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

alia conditionata in principio posita reiciebatur, quia nolebat obiectum dependenter à se ipso, *volo ut sit meus concursus, si fuerit meus concursus.*

96 At hæc conditionata, etsi dicat, *volo actum liberum creaturæ, si non sit omisso libera*, non est ridicula; quia est medium, scilicet nec esse actum liberum, nec esse omissionem liberam, si nimirum nullum haberet concursum ad operandum, vel non existeret, tunc nihil esset. Tandem dico, aliud est velle obiectum disunctivè, aliud conditionatè. Hoc denotat se velle vnam partem determinatè, expectare tamen conditionem aliquam, quâ posita ponatur vel fiat illud quod amatur. At, velle disunctivè, tantum dicit, ex se contentum fore quocumque, vel ad nullum cogere, vel nullum alteri absolute præferre; hunc autem modum respiciendi à se ipso habet formaliter ille

97 actus: sicut quod vnus actus dicat, *Petrus & Paulus currit*, & alter dicat, *Petrus vel Paulus currit*, habent à seipsis, quia illud vel ac &, non est in obiecto, sed est diuersus modus affirmandi; ita in actu voluntatis est diuersus modus amandi: & in ipso intellectu non est idem dicere, *Petrus vel Paulus currit*, ac dicere, *si Petrus non currit, Paulus currit*; hæc enim secunda propositio non esset vera, si vterque curreret; prima tamen, vt dixi in Summulis, etiam vtroque currente vera est. non ergo voluntas aut iudicium disunctivum est idem cum conditionato.

Aduerte hinc Primò, Deum ad indiuiduationem determinare directè, sicut determinat ad speciem: dum enim dicit, *nolo concurrere ad odium, vel ad amorem*, dicit ad hoc indiuiduum 98 odij, vel ad hoc indiuiduum amoris. vnde non est

tunc ex parte creaturæ prior determinatio ad odium in specie, quàm ad indiuiduum, vt male aliqui suspicantur; sed dum se determinat ad odium, quia non habet concursum nisi ad hoc indiuiduum, simul formaliter se determinat ad hoc indiuiduum. Vnde numquam Deo soli tribui potest determinatio, etiam quoad indiuiduum odij.

Secundò infero, non esse necessariam ex parte Dei voluntatem aliquam, quâ postea, præuisâ determinatione creaturæ, dicat, *volo peccatum*; hæc enim, vt supra dixi, esset imperfecta: & talis secunda volitio iam hic esset omnino otiosa, supponeret enim iam operationem creaturæ, & concursum Dei existentem; ad quid ergo requireretur?

Omitto hic sententiam aliquorum, qui volunt dicere, Deum solum concurrere ad rationem entis, vt sic, &c. quia vel hi sapiunt præcisiones obiectiuas, quod scilicet ratio communis operationis, & non differentia ipsæ à Deo producantur. Et hoc est improbabile, quia in creaturis non potest neque per cognitionem vna ratio identifi- 99 ca attingi sine alia, vt alibi docui: & quidquid sit de cognitione, certè actioni productivæ id repugnat. Præterea, non potest poni formalitas, quæ in se non pendeat immediatè à Deo, qualis illa esset, ad quam Deus non concurreret. Quod si hi Auctores non velint talem præcisionem obiectiuam ponere, vt quid confundunt questionem terminis redolentibus eam præcisionem, & dantibus occasionem ad illam, in re autem nihil dicunt? Sufficiant quæ à nobis dicta sunt, satis enim ex se clara videntur.

DISPUTATIO VNDECIMA.

De Causâ secundâ efficiente.

SECTIO I.

Causæ secundæ verè Physicæ operantur.

9 NON defuere, qui causis secundis omnem negauerint operationem, censentes, Deum solum omnia efficere ad præsentiam causarum secundarum. Hæc opinio est error in Fide & principiis naturalibus. In Fide, quia in Tridentino definitur, nos respectu actuum supernaturalium non esse inanime instrumentum, nec merè passivè nos habere, sed actiue. Præterea, in multis Scripturæ locis tribuuntur creaturis operationes, vt quando dixit Deus Abrahamo, *quia fecisti rem hanc*: item dixit Deus Caino, dum illius peccatum reprehendit, *quid fecisti?* quod non potest intelligi de Deo operante ad præsentiam Caini, aut Abrahami. si enim id ita esset, nec Abrahamus præmium, nec Cainus poenam mererentur, sed Deus se ipsum laudare & reprehendere debuisset, qui ad præsentiam Abrahami & Caini benè & malè operatus fuisset. Ratio naturalis desumitur ex dictis, quia operationes bonæ & malæ necessariò debent esse libere, & consequenter debent esse ab ipsâ creaturâ liberâ, alioquin non ipsa, sed Deus ad

præsentiam illius operans, dignus esset laude aut vituperio; sicut, si ego decrevissem, ad præsentiam Petri laudare Deum, & ad præsentiam Pauli illum odio habere, nec Petrus nec Paulus mereretur poenam aut præmium, sed ego ad præsentiam illorum benè aut malè operans. ergo nequit negari creaturis liberis effectio physica suarum actionum. Addunt nonnulli aliam rationem, eò quod si ipsæ causæ secundæ non essent operatiue, nulla esset ratio, cur Deus ad præsentiam ignis produceret ignem, non autem ad præsentiam lapidis aut ferri; aut cur ad præsentiam lucis produceret calorem, non autem frigus, & ad præsentiam albedinis non produceret albedinem, sicut ad præsentiam caloris producit calorem.

Non satis solidè nostra sententia hoc argumentum fulcitur: sicut enim nos tenemur explicare, cur ignis producat alium ignem, non verò vnus Angelus alium, aut vnum ferrum aliud, idque reuocamus in proprias eorum naturas; ita etiam possent facillè, qui creaturis actiuitatem negant, respondere, ex propriis diuersarum rerum naturis prouenire, vt ignis v. g. exigit ad sui præsentiam produci à Deo alium ignem, id verò non exigit Angelus respectu alterius Angeli, & sic de aliis omnibus rebus.

Alij

Alij Auctores, impugnata opinione limitantes, creaturis spiritualibus operationem tribuerunt, negarunt verò materialibus. Alij è contrario concesserunt materialibus, & negarunt spiritualibus. Hi ultimi facile refutantur, quia creaturae spirituales sunt capaces libertatis, imò, in multorum sententiâ solae illae possunt esse liberae; ergo creatura spiritualis habet propriam operationem. Consequentia probata est numero 1. Antecedens est certum in Angelo & animâ rationali.

- 4 Primi Auctores, negantes creaturis materialibus operationes, impugnantur communiter, quia etiam bruta habent operationes vitales sentiendi & appetendi, haec autem operationes debent fieri ab ipso principio in quo sunt, ut constat ex differentiâ principij vitalis à non vitali; ergo debent produci à bruto, sunt ergo bruta operativa: esse autem brutum principium vitale, non verò lapidem, est per se notum, nec sine manifestâ amentia negari potest. Huic argumento non fiderem; admitto enim libenter, aliqua entia vivere, alia verò non: addo tamen, posse hanc differentiam explicari, licet negetur viventibus operatio propria, si viventia dicantur ea quae sunt capacia recipiendi sensationes & cognitiones, &c. & earum effectus, etiam si eas physicè non producant. Eodem modo possit assignari differentia inter incrementum viventium quod dicitur per intus-sumptionem, & inter incrementum non viventium per iuxta-positionem, quin concederetur viventibus propria operatio, sed ita, ut Deus ad exigentiam illorum faceret illud incrementum per intus-sumptionem, quod non faceret in non viventibus, quia illud non exigunt. Et confirmo evidenter hanc differentiam: peto enim, Vnde probatur, bruta, quando vident v.g. vel audiunt, physicè operari? Dices, quia viuunt. Sed adhuc urgeo: Vnde probas, ea vivere hac vitâ physicâ? Si dicas, quia operantur immanenter, facis vitiosum circumulum, probans, ea vivere quia operantur immanenter, iam verò in hac quaestione probas, eas debere operari immanenter, quia
- 6 viuunt. Si verò dicas, à te videri bruti operationem, facile redargueris: licet enim videas, bruta videre vel audire, non tamen vides actionem in se emanantem à brutis (numquid si Deus eis infunderet visionem, id posses dignoscere?) ergo experientia non ostendit mihi eam actionem; sicut etsi videam niuem albam, corum nigrum, autem albedo & nigredo ab eis producantur, non video.

Dices, esse magnum discrimen, quia visio est actus vitalis, non verò albedo niuis. Ecce iterum redis ad tuam conclusionem, & petitionem principij: ego enim probo, non esse vitalem physicè, etiam si recipiatur in vivente; tu verò probas, esse vitalem quia producit, & ideo produci quia est vitalis, & ibi est tota difficultas. Vnde tu probas esse vitalem physicè?

- 7 Denique Disputatione 2. de Animâ, à num. 58. funditus hanc rationem euertam, ubi ostendam, viuens intentionale non requirere actionem. Solum hic addo, me mirari, hos Auctores, stando rationi & experientiae, clarius putasse, leonem producere suam visionem, quam calorem suam calefactionem, ut velint eos, qui hoc ultimum negant, convincere ex primo. Omisâ ergo hac pro-

batione, melius posset hoc idem ex eisdem brutis confirmari. Si enim bruta non efficiunt motum, cur eaduntur baculis, cur equo calcaria adhibes, cur canem ad te vocas, si ipsa animalia nihil profusus agunt, sed Deus ad eorum praesentiam? Nisi forte dicas, tunc Deum vocari, aut baculo cedi, ut moueat bruta; quae qualis non esset blasphemia?

Secundò potest refutari ea opinio ex Scripturâ Genes. 1. ubi Deus dicitur imperasse terrae, ut produceret herbam virentem, & facientem fructus; subditurque, id ita factum fuisse, & protulisse terram herbam virentem. Si autem Deus solus ad praesentiam terrae herbas produceret, terra verò ipsa nihil ageret; ut quid Deus terrae imperaret productionem herbarum? Sicut, quia ipse solus produxit lucem ad praesentiam aeris, non imperavit aëri ut produceret lucem, sed id quasi sibi ipsi imperavit, sicut in aliis effectibus. Accedit, verba Scripturae intelligenda esse proprie, & in rigore: non autem intelligerentur, si non produxit terra, non de terra ipsâ, sed de Deo acciperentur; ergo etiam creatura omnino materiales habent proprias operationes. Ratione etiam idem suadet: quia, quando ad praesentiam harum rerum videmus resultare effectus aliquos, ad praesentiam scilicet caloris calorem, lucis lucem, &c. connaturalis est (si aliqua ratio non vergeat) eos effectus reducere in eas res tamquam in causas, quam tamquam in conditiones puras. quae autem ratio erit, quae probet à calore non posse procedere calorem, vel à luce lucem? ergo. Imò addo, difficilius multò esse, ostendere Deum immediate influere in hos effectus: non enim videtur necessarius talis influxus, ut voluit Durandus, quam necessitatem influxus à causis creatis persuadere; hic enim ita clarus est, ut & idiotae omnes, omnesque Nationes videantur supponere, calorem calefacere, solem illuminare, &c. non autem ita videtur clarum, Deum cum omnibus causis creatis influere. Sed & hoc etiam extremum vitandum est, de quo supra satis.

Aduerto tandem, à nonnullis tamquam magnū absurdum inferri ex contrariâ sententiâ, posse etiam dici, causas materiales non recipere accidentia, neque haec illis inherere. Sed si hi loquantur de causalitate materiali; iam ostendi supra, valde dubium esse, utrum detur talis causalitas materialis in rerum naturâ; & probabilissimum esse, non dari. unde non esset pro me absurdum, si hoc negaretur. Si verò loquantur de receptione, id est vnione, in hoc sensu, negarent illi consequentiam, quia video albedinem meae manus inunctam; & hoc, dicent illi, vocamus nos vnionem, siue id fiat per modum distinctum, siue non, calorem autem à calore prodeuntem non video, ideo hoc nego, non illud.

SECTIO II.

De ratione immediatè operatiua causae secundae.

DVPLEX potest esse quaestio, altera de ratione immediatè producente substantiam, altera de producente accidentia. Vtramque breuiter expedimus.